

Yttrande över promemorian *Enklare att föra över premiepensionsrätt samt upphävande av föreskrifter om hustrutillägg*

Sammanfattning

Sveriges Kvinnolobby, Kvinnliga Akademikers Förening och Fredrika Bremer Förbundet varken tillstyrker eller avstyrker förslaget om att förenkla överföring av premiepensionsrätt mellan makar och registrerade partners. Även om förfarandet förenklas kvarstår faktum att överföring av premiepensionsrätt alltid är ett individuellt val i en situation som innebär en maktobalans till fördel för den som har en högre pension, vilket oftast är män. Vi förordar istället lösningar på strukturell nivå genom omfördelning inom gruppen pensionärer i stort och insatser för att minska löneskillnaderna i arbetslivet. I remissyttrandet presenterar vi också förslag till viktiga åtgärder för att nå jämställda pensioner på såväl kort som lång sikt.

Delad pensionsrätt och överföring av premiepensionsrätt mellan makar

Sveriges Kvinnolobby, Kvinnliga Akademikers Förening och Fredrika Bremer Förbundet varken tillstyrker eller avstyrker förslaget om att göra det enklare att överföra premiepensionsrätt.

Överföring av premiepensionsrätt är ett val som individer själva kan göra. Ett stort mått av frivillighet innebär alltid ett mindre uttalat skydd för den svagare parten, vilket oftast är kvinnan (98 procent av de överföringar som görs går från män till kvinnor). På detta sätt skapas en maktobalans som sätter kvinnor i beroendeställning till män. Detta problem kvarstår även om överföringsförfarandet förenklas. Överföring av premiepensionsrätt berör och används dessutom endast av en liten grupp. Att förenkla förfarandet leder inte till förändringar på strukturell nivå då stora grupper inte berörs, exempelvis nås inte skilda eller ensamstående kvinnor som också tillhör de som generellt har allra lägst pensioner.

Jämställdhet mellan kvinnor och män har historiskt nåtts genom att *inte* lägga ansvar på enskilda kvinnor och män att göra "rätt" val i en ojämsälld värld. Istället bygger svensk jämställdhetspolitik på individualiserade system och strukturella reformer och lösningar. På samma sätt som den tidigare jämställdhetsbonusen hade liten effekt på uttaget av föräldrapenning, är det sannolikt att överföring av premiepensionsrätt endast får en marginell effekt på pensionsgapet mellan män och kvinnor i stort. Mot bakgrund av detta anser vi att frågan i högre utsträckning bör lösas på kollektiv nivå än mellan individer, vilket också bättre skulle bidra till att nå det jämställdhetspolitiska målet om ekonomisk självständighet.

Om ändringarna ändå genomförs anser vi att möjligheten att föra över premiepensionsrätt även ska gälla överföring mellan sambos då en stor grupp annars lämnas utanför.

Ett strukturellt angreppssätt behövs

Eftersom pensionsgapet mellan kvinnor och män till största del beror på ojämsälldhet i arbetslivet behövs strukturella reformer på arbetsmarknaden.

Ett större ansvar för barn och obetalt hemarbete är en stor orsak till att kvinnor arbetar mer deltid och har lägre inkomster. I kvinnodominerade sektorer är arbete dessutom oftare organiserat efter deltid. Viktiga insatser för att bryta detta är att individualisera föräldraförsäkringen och att säkerställa rätt till heltid. Det behövs tryggare anställningar, färre visstidsanställningar, ökad bemanning och färre delade turer inom kvinnodominerade sektorer. Samhället måste erbjuda tillräcklig och tillgänglig förskola, vård och omsorg som ger föräldrar möjlighet att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete. Särskilda insatser behövs också för att förbättra arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda kvinnor.

Själva pensionssystemet bygger vidare på ojämställdheten i arbetslivet och förstärker skillnaderna i pension mellan kvinnor och män. Ett exempel på detta är att de flesta kvinnor under sitt yrkesliv bidrar med avgiftsintäkter till det allmänna inkomstpensionssystemet och på så sätt stärker dess finansiella stabilitet och värdesäkringsmekanism, vilket gynnar mäns pensioner på bekostnad av kvinnors. Den stora gruppen kvinnor får istället en allmän pension som till stor del utgörs av garantipension och som finansieras av skatter, inte av pensionsavgifter.

Efter ett helt yrkesliv får många kvinnor endast en marginellt högre pension än om de helt hade låtit bli att jobba. För att på riktigt komma åt ojämställdheten krävs en omfördelning av resurser från män till kvinnor. För att en större grupp kvinnor ska nås anser Sveriges Kvinnolobby, Kvinnliga Akademikers Förening och Fredrika Bremer Förbundet att grundskyddet ska stärkas och garantinivån höjas. Alla bör få en grundpension som garanterar en inkomst över EU:s fattigdomsgräns. Det kan exempelvis göras med hjälp av skattemedel eller genom omfördelning från den grupp pensionärer som har högre pension till den grupp som har lägre pension. Här vill vi också poängtera att en generell sänkning av skatten på pension inte bidrar till att minska gapet mellan kvinnor och män - om gapet ska utjämnas krävs en riktad omfördelning.

Då den största utgiften för pensionärer är bostadskostnader behöver bostadstillägget höjas och anpassas till dagens hyresnivåer. Riksrevisionen uppskattar att cirka 140 000 pensionärer har rätt till bostadstillägg utan att de får ta del av förmånen. Därför krävs också att informationen om tillägget förbättras och ansökningsförfarandet förenklas.

Stockholm 2017-05-17

Clara Berglund, generalsekreterare, Sveriges Kvinnolobby
Lisa Öberg, ordförande, Kvinnliga Akademikers Förening
Louise Lindfors, ordförande, Fredrika Bremer Förbundet

Sveriges Kvinnolobby

Norrtullsgatan 45, 113 45 Stockholm

Telefon: 08-33 52 47

info@sverigeskvinnolobby.se

www.sverigeskvinnolobby.se